

Η σφαγή των προξένων της Θεσσαλονίκης τον Μάιο του 1876 (Στέλιος Κούκος)

/ [Πεμπτουσία](#)

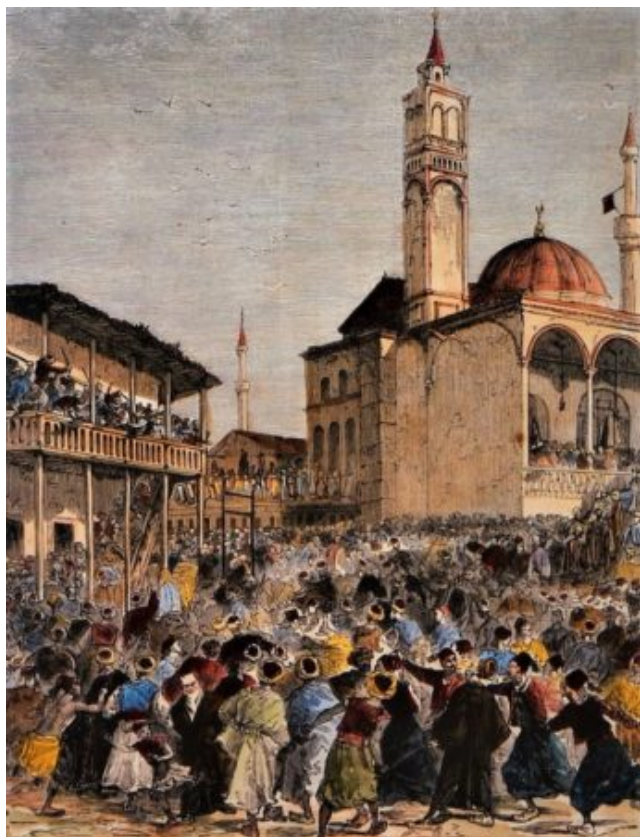
Τον Μάιο του 1876 το όνομα της Θεσσαλονίκης ακούστηκε στα πέρατα της οικουμένης, ιδιαίτερα όμως στην Κεντρική Ευρώπη. Η όλη υπόθεση ξεκίνησε ως ερωτικό δράμα, συνεχίστηκε ως θρησκευτικός παροξυσμός και κατέληξε ως οχλοκρατικό έγκλημα με διεθνείς διπλωματικές προεκτάσεις και ναυτική πολεμική κινητοποίηση στον κόλπο του Θερμαϊκού.

Πέτρα του σκανδάλου ήταν μια ελληνορθόδοξη Βουλγάρα ονόματι Στεφάνα, που ήθελε να... στεφανωθεί τον μουσουλμάνο Χαϊρουλάχ με τον οποίο ήταν ερωτευμένη. Για να γίνει όμως αυτό θα έπρεπε πρώτα να εξωμόσει, δηλαδή να αλλαξοπιστήσει, και σ' αυτό αντιδρούσε η οικογένειά της.

Η υπόθεση αυτή

έλαβε ανεξέλεγκτες διαστάσεις κατά την άφιξη της Στεφάνας με το τρένο στη Θεσσαλονίκη και την «απαγωγή» της από Έλληνες, οι οποίοι την οδήγησαν στο προξενείο των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Οι μουσουλμάνοι της πόλης θεώρησαν το γεγονός αυτό *casus belli*, δηλαδή αιτία πολέμου, και τότε άρχισε η αντίστοιχη προετοιμασία για την «επανακατάληψη» της Στεφάνας. Έτσι, μετά την αρχική ενημέρωση στα «καφενεία και τα μπαρμπέρικα» των ομοθρήσκων τους, στη συνέχεια προχώρησαν σε στασιαστικό κάλεσμα και μάλιστα ένοπλο. Προφανώς ο στασιασμός αυτός είχε αποδέκτη ή στόχο τις ίδιες τις οθωμανικές αρχές, που είχαν την εξουσία. Και βέβαια η οχλοκρατική αυτή κινητοποίηση δεν άργησε να προκαλέσει τον τρόμο και τον πανικό στις άλλες δύο μεγάλες κοινότητες της πόλης, τους Εβραίους και τους Έλληνες, οι οποίοι έσπευσαν να κλειδαμπαρωθούν στα σπίτια τους για να μη δίνουν στόχο. Προφανώς ήξεραν από αντίστοιχες καταστάσεις.

Η σφαγή των προξένων τον Μάιο του 1876 στη Θεσσαλονίκη όπως απεικονίζεται στο πρωτοσέλιδο του αγγλικού εντύπου The Illustrated London (Μάιος 1876).

Αναλυτές και συγγραφείς που ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό αναφέρουν πως η αντίδραση των μουσουλμάνων της Θεσσαλονίκης δεν ήταν άσχετη με την ευρύτερη κατάσταση στην Οθωμανική αυτοκρατορία αλλά και με την πρόσφατη επανάσταση στην Ερζεγοβίνη. Επίσης δεν έβλεπαν με καλό μάτι την ανάμιξη των ξένων διπλωματών στα εσωτερικά της αυτοκρατορίας.

Και ήδη στην υπόθεση αυτή είχε αναμιχθεί το προξενείο των ΗΠΑ, ενώ πάνω στο φούντωμα της όλης αναταραχής εμφανίζονται -και μάλιστα μέσα στο στόμα του λύκου- και οι πρόξενοι της Γερμανίας και της Γαλλίας, δηλαδή ο θεσσαλονικιός ελληνορθόδοξος Ερρίκος Άμποτ και ο γάλλος καθολικός Ζιλ Μουλέν αντίστοιχα. Και άλλοι πρόξενοι όμως φαίνεται πως αναμίχθηκαν στα γεγονότα αυτά.

Η θέση όμως των προξένων της Γαλλίας και της Γερμανίας επιδεινώθηκε, αφού αυτοί ήσαν οι πιο πρόσφοροι να λογοδοτήσουν ή καλύτερα να στεφανωθούν μαρτυρικά αντί της... Στεφάνας. Και πράγματι η κατάσταση στο Σαατλή τζαμί, στο οποίο βρίσκονταν τόσο οι δύο πρόξενοι όσο και οι έξαλλοι στασιαστές, ξέφυγε και κανένας δεν μπόρεσε να ανακόψει τους εξαγριωμένους φανατικούς μουσουλμάνους, οι οποίοι στην ουσία λίντσαραν και κατέσφαξαν τους άτυχους διπλωμάτες. Ήταν 5 Μαΐου του 1876.

Ο όχλος ημέρωσε μόνο όταν ανακάλυψε πως ήδη τους είχε παραδοθεί η πέτρα του σκανδάλου, δηλαδή η Στεφάνα. Μετά το τραγικό τέλος των προξένων δεν άργησαν να καταπλεύσουν στον κόλπο του Θερμαϊκού πολεμικά πλοία διαφόρων χωρών, μεταξύ αυτών και της Ελλάδας. Δεν γνωρίζουμε αν πρόκειται για την πρώτη εμφάνιση ελληνικού πολεμικού πλοίου στη Θεσσαλονίκη. Έτσι, η όλη διπλωματική και πολεμική πίεση και κινητοποίηση οδήγησε την Υψηλή Πύλη να ζητήσει συγγνώμη από τις κυβερνήσεις των άτυχων διπλωματών, να τιμωρήσει με τον έναν ή τον άλλον τρόπο υποκινητές, αρμόδιους, ιεροδικαστές και αστυνομικούς, να εκτελέσει δημόσια στην πλατεία Ελευθερίας έξι «ασήμαντα πρόσωπα» και να αποζημιώσει τις οικογένειες των μαρτύρων...

Από την ιστορία αυτή μένει στη Θεσσαλονίκη η οδός Προξένων στο διοικητήριο, και καλά θα είναι καμιά φορά να τους θυμόμαστε.

Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Μακεδονία της Κυριακής» στις 25 Μαΐου 2015.